

Tanınmış girişimcilerin girişimcilik eğitime ışık tutan çocukluk dönemine ilişkin yaşantıları

Childhood experiences of well-known entrepreneurs that shed light on entrepreneurship education

Yaşar ÇELİK¹

¹ Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun, Türkiye

Özet: Tanınmış girişimcilerin, girişimcilik eğitime ışık tutan çocukluk dönemindeki yaşantılarını incelenmek amacıyla yapılan bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji, verilerin toplanmasında ise yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılarak, Samsun ilinde çeşitli alanlarda girişimcilik faaliyetleri gösteren 26-76 yaş aralığındaki 19 girişimciden oluşturulmuştur. Araştırma verileri, nitel veri analiz yöntemlerinden içerik analizi ile analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda tanınmış girişimcilerin çocukluk dönemlerinde yaşlarına uygun çeşitli ticari faaliyetlerde bulundukları, geleceğe yönelik hayaller kurdukları ve bu hayallerini gerçekleştirmek için mücadele ettikleri, amaçlarına ulaşmak için bazı kişileri model aldıkları, karşılaştıkları zorluklar karşısında yılmadan mücadele ettikleri ve girişimciliğe yönelik oyunlar oynadıkları tespit edilmiştir. Katılımcılar, kendilerini girişimciliğe yönelten faktörleri, yoksulluk, kazanma hırsı, özgüven, kanaatkârlık ve örnek kişilerle etkileşim içinde olmak olarak vurgulamışlardır. Katılımcılar, yeni yetişecek girişimciler için çaktırmadan destekleme, kontrol etme, sorumluluk verme, tasarruf yapmaya yöneltme, motive etme, deneyim kazanabileceği ortamlar oluşturma, kendi kararlarını vermelerine fırsat oluşturma ve özgüven kazandırma gibi önerilerde bulunmuşlardır.

Anahtar Sözcükler: Tanınmış girişimci, girişimcilik eğitimi, girişimcilik yaşantısı, çocukluk dönemi

Abstract: In this study, which was conducted to examine the childhood experiences of well-known entrepreneurs that shed light on entrepreneurship education, phenomenology, one of the qualitative research designs, and a semi-structured interview form was used to collect data. The study group of the research was formed from 19 entrepreneurs between the ages of 26-76 who showed entrepreneurial activities in various fields in Samsun province by using criterion sampling from purposeful sampling methods. The research data were analysed by content analysis from qualitative data analysis methods. As a result of the research, it was determined that the well-known entrepreneurs engaged in various commercial activities appropriate to their age during their childhood, dreamed about the future and struggled to realise these dreams, took some people as models to achieve their goals, struggled against the difficulties they faced without giving up and played games for entrepreneurship. The participants made suggestions for nascent entrepreneurs, such as supporting, controlling, giving responsibility, directing them to save, motivating them, creating environments where they can gain experience, creating opportunities for them to make their own decisions and gaining self-confidence.

Keywords: Prominent entrepreneur, entrepreneurship education, entrepreneurship life, childhood

1. Giriş

Sahip olduğu girişimci bireylerin sayısı ve niteliği, toplumların geleceği açısından önemli bir gösterge olarak görülmektedir. Bu nedendir ki bütün ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de çocuklara küçük yaşlardan itibaren girişimcilik konusunda eğitim verilmeye çalışılmakta, üniversitelerde bu konuda çeşitli araştırmalar yapılmakta ve projeler üretilmektedir. Bu çalışmalar bir bakıma ülkeler arasında rekabete de yol açabilmektedir.

Girişimcilik, günümüzde her bireyde bulunması gereken önemli becerilerden biridir (Lipset, 2018). Girişimcilik, bireylerin çevresindeki fırsatları fark edip, planlar yaparak günlük yaşamda bu fırsatları etkin olarak kullanabilme becerisi şeklinde tanımlanmaktadır. Girişimci ise, mevcut ham madde, emek ve diğer varlıkları etkin bir şekilde kullanarak, daha büyük bir değeri ortaya çıkaran kişi olarak ifade edilmektedir (Kaya, 2017). European Commission'a (2015) göre girişimcilik, fikirleri eyleme geçirme yeteneği, yaratıcılık, liderlik, planlama, inovasyon, inisiyatif ve risk alma ile hedeflere ulaşmak için projeleri planlama ve yönetme becerisi gibi özellikleri ihtiva etmektedir. Diğer bir ifadeyle girişimcilik bireylerin bağımsız olma, işbirlikçi hareket etme, üretkenlik, problem çözme, toplumsal ve kültürel uyum gibi becerileri ile ilişkili görülmektedir (Daliman, Sulandari & Rosyana, 2019; Damar, 2015; Pehlivanoğlu & Kayan, 2019; Tican, 2019).

Sosyal gelişmeler, kültürel değişimler, ekonomik hareketlilikler, iş bulma ve kurma, istihdam gibi çeşitli konularda meydana gelen yeni yaklaşımlar, girişimcilik becerilerinin geliştirilmesini gerektirmektedir. Girişimcilik ile ilgili yapılan çeşitli araştırmalar, girişimci bireylerin bazı ortak özellikleri olduğunu göstermektedir (Meyer, Kamens & Benavot, 2017). Bunlar, araştırmacılık, esneklik, yaratıcılık, kararlılık, özgüven, liderlik, tutku, merak, hayal kurma, hedefler oluşturma, ertelememe, önsezileri güçlü olma, cesaretli olma, yeni fikirlere açık olma, olaylara ya da kişilere pozitif yaklaşma, zaman yönetimi gibi önemli özelliklerdir. Bir kişinin bu özelliklerden birine veya birçoğuna sahip olması, girişimci olarak ortaya çıkmasını sağlayabilir (Rawhouser, Cummings & Newbert, 2019). Diğer taraftan bireyin cinsiyeti, yaşı, ailenin gelir durumu, eğitim durumunun da girişimcilik açısından önemli olduğu vurgulanmaktadır (Samydevan, Mohd Amin & Piaralal, 2021). Ayrıca psikolojik özellikler de girişimcilik açısından önemli bir değişken olarak görülmektedir. Bu bağlamda bireyin risk alabilmesi, başarma güdüsü, kendine güveni ve inovasyon anlayışından kaynaklanabilir (Koh, 1996).

Bireylere girişimcilik becerilerinin kazandırılmasında eğitim önemli bir role sahiptir (Rahi, Zaheer & Ali, 2021). Bu kapsamda hayat bilgisi ve sosyal bilgiler dersleri kapsamında ilkökul döneminde alınan eğitimlerle, ekonomi, tarih ve coğrafya gibi çeşitli bilim dallarıyla ilişkili bir şekilde bireyin çok yönlü gelişiminin desteklenmesi, fiziki çevre ile geçmiş ve gelecek arasındaki ilişkilerin kurulması bakımından önemlidir (Montes-Martínez & Ramírez-Montoya, 2021). Diğer taraftan öğrencilere ilkökul yıllarından itibaren etkin vatandaşlık becerileri kazandırarak; içinde bulunduğu sosyal, kültürel ve ekonomik çevrede aktif olması, çevresel özellikleri belirli amaçlara uygun olarak tasarlayabilmesi ve güncel gelişmeleri takip ederek mevcut imkânlarla geleceğe yönelik planlar yapabilmesi amaçlanmaktadır (Cardella, Hernández-Sánchez, Monteiro & Sánchez-García, 2021).

Günümüz eğitim-öğretim programlarında öğrencilerin ulusal ve uluslararası düzeyde ihtiyaç duyacakları anadilde iletişim, yabancı dillerde iletişim, matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler, dijital yetkinlik, öğrenmeyi öğrenme, sosyal ve vatandaşlıkla ilgili etkinlikler, inisiyatif alma ve girişimcilik, kültürel farkındalık şeklinde yeterlik alanları belirlenmiştir. Bu yeterlik alanları birbiriyle ilişkili olup, girişimcilik özellikleri bu becerilerin birçoğunun birlikte kullanılmasını gerektirmektedir. Aynı zamanda bu beceriler, inisiyatif alma ve girişimcilik yetkinliği, bireylerin çevresindeki değerlerin, şartların ve bağlamların farkında olmasını kapsamaktadır (Lipset, 2018).

Öğrencilerin girişimcilik becerilerinin geliştirilmesi eğitimin amaçları arasında yer almaktadır. (Tarhan & Kılıç, 2017). Girişimcilik becerilerinin geliştirilmesi için bireylerin eğitime erken yaşlarda başlaması önerilmektedir (Azizi & Mahmoudi, 2019; Samydevan, Mohd Amin & Piaralal, 2021; Yurtseven, 2020). Sosyal bilgiler öğretim programında yer alan öğrenme alanlarından "bilim teknoloji ve toplum" ve "üretim, dağıtım ve tüketim" içerisinde yer alan girişimcilik

becerisinin geliştirilmesi, öğrencilerin ekonomik kaynakların kıt olduğunu fark etmeleri ve bu kaynakları korumanın gereğine ve önemine inanmaları, kendi ekonomik şartlarını başka kişilerle karşılaştırarak benzer ve farklı olan durumları belirleyebilmeleri, çevrelerindeki ekonomik şartları inceleyerek daha iyiye götürmek için gerekli çabaları sergilemeleri gerekmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018). Sosyal bilgiler öğretim programında girişimcilik becerilerinin ilköğretim dördüncü sınıftan itibaren yer almasından dolayı, çocukluk döneminden başlayarak, bireylere bu özelliklerin kazandırılmasının gerekli görüldüğü söylenebilir.

İlköğretim düzeyinde genel olarak programda yer alan becerilerle ilgili girişimcilik becerisini de içeren çalışmaların yapıldığı (Çelik, 2021; Çelikkaya, 2011; Çetin, Şahin, Mertol, Arcagök & Girgin, 2017; Doğan, 2014; Eraslan, 2011; Gömleksiz & Kan, 2009; İn, 2015; Huber, Sloof & Praag, 2014; Örgü Yaşar, 2014; Polat, Koçak, Çermin, Meral & Boztaş, 2015; Semerci & Yanpar Yelken, 2010; Yılar & Çam, 2023) görülmektedir. Bu çalışmalardan bazıları (Akyürek & Şahin, 2013; Deveci, 2015; Güven, 2010; Karakılıç ve Uçar, 2022; Sarı & Katrancı, 2021; Sontay & Karamustafaoğlu, 2023; Tarhan & Kılıç, 2017) yalnızca girişimcilik becerisi ile ilgili olarak gerçekleştirilmiştir. Bunlardan, Tarhan ve Kılıç (2017) sosyal bilgiler eğitiminde biyografilerle girişimcilik becerisinin kazandırılmasına ilişkin bir inceleme adlı çalışması ile bazı tanınmış kişilerin biyografilerinden yola çıkarak girişimcilik becerisi kazandırmaya yönelik bir çalışma yapmıştır.

Tanınmış girişimcilerin girişimcilikleri üzerinde çocukluk dönemindeki yaşantılarının etkisinin incelenmesinin, konu ile ilgili öğretim programlarının geliştirilmesine ve girişimcilik eğitimi ile ilgili çalışmalara önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir (Armut & Kılınç, 2018). Dolayısıyla girişimci bireylerin sahip oldukları girişimcilik becerilerine ilişkin araştırmaların yapılması ve çocukluk dönemindeki yaşantıların sonraki dönemdeki girişimcilik yaşantılarına yansımalarının belirlenmesinin, girişimcilik becerisi kazandırma açısından önemli ipuçları verebileceği düşünülmektedir. İlâveten, sosyal bilgiler öğretim programında girişimcilik becerisi kazandırmaya yönelik çalışmalara da katkı sağlayabilir. Çocukluk döneminde girişimciliği etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi için bunların neler olduğunun bilinmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, tanınmış girişimcilerin girişimcilik eğitimine ışık tutan çocukluk dönemine ilişkin yaşantılarını incelemek amacıyla yapılan bu çalışmada şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Tanınmış girişimcilerin çocukluk dönemlerinde girişimciliğe ilişkin yaşantıları nasıldır?
2. Tanınmış girişimcilerin çocukluk dönemlerinde girişimciliklerinde etkili olan faktörler nelerdir?
3. Tanınmış girişimcilerin girişimciliğe karar verdikten sonraki yaşantıları nasıldır?
4. Tanınmış girişimcilerin, bireylere küçük yaşlarda girişimcilik ruhu kazandırmaya yönelik önerileri nelerdir?

2. Yöntem

2.1. Araştırma Modeli

Araştırmada nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji kullanılmıştır. Fenomenoloji, aşına olduğumuz, ancak anlamını tam olarak kavrayamadığımız olguları araştırmak amacıyla kullanılmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2016). Fenomenoloji en genel anlamda, bir kişinin yaşam tecrübelerini konu alır (Giorgi, 1997). Çünkü fenomenoloji insan deneyimlerini anlamayı amaçlamaktadır (Van Manen, 2007). Fenomenolojik araştırmalarda katılımcıların araştırılacak fenomene ilişkin algıları ve düşünceleri, fenomeni anlamlandırma biçimleri, deneyimleri ve bu deneyimlerle ilgili betimlemeleri ortaya konulmaya çalışılır (Tekindal & Oğuz Akarsu, 2020). Bu desenin amacı belli bir olguyu (fenomeni) derinliğine deneyimleyen kişilerin yaşantılarının özünü ortaya çıkarmaktır (Creswell, 2018, s. 77; Fraenkel vd., 2012, s.

432). Dolayısıyla tanınmış girişimcilerin girişimcilikleri üzerinde çocukluk dönemindeki yaşantılarının etkisinin incelendiği mevcut araştırma fenomenolojik bir çalışma niteliğindedir.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmının çalışma grubunu Samsun ilinde çeşitli alanlarda girişimcilik faaliyetleri gösteren 26-76 yaş aralığındaki 19 girişimci oluşturmaktadır. Bu çalışmada, tanınmış girişimci ifadesiyle mal veya hizmet üretimine yönelik faaliyetleri olan ve üretimde bulunduğu sektörde il veya bölge genelinde herkesçe bilinen kişiler vurgulanmıştır. Bu bağlamda araştırmaya dahil edilen girişimciler, orta ve büyük ölçekli işletmelere sahip olan ve yaptığı iş ile ilgili ün kazanmış, kendi çabaları sonucunda mevcut duruma ulaşan (miras olarak değil) ve en az 10 yıl süreyle girişimciliği sürdürmüş olan kişiler arasından gönüllülük esasına göre belirlenmiştir. Öncelikle girişimcilere araştırmının amacı ile ilgili bilgi verilmiş, sonrasında ise bu amaca yönelik görüşme yapılmıştır. Tanınmış girişimcilerin öğrenim durumları ve faaliyet alanlarına ilişkin veriler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1

Tanınmış Girişimcilerin Öğrenim Durumu ve Faaliyet Alanlarına İlişkin Bilgiler

Girişimci	Yaşı	Öğrenim durumu	Faaliyet alanları
G1	45	Lise	Market işletmeciliği
G2	51	İlkokul	Mobilya dekorasyon
G3	59	İlkokul	Kafe işletmeciliği
G4	51	Lise	Ekmek fırınları ve unlu mamulleri
G5	60	Ortaokul	Enerji iletim hattı yapımı
G6	48	Lise	Sebze komisyonculuğu
G7	47	Ön Lisans	Bilgi işlem
G8	49	İlkokul	Lojistik
G9	26	Lisans	Kafe işletmeciliği
G10	76	İlkokul	Zincir marketler
G11	55	Ortaokul	Enerji iletim hattı yapımı
G12	59	Lisans	İnşaat-Müteahhitlik
G13	39	Lise	İnşaat-Müteahhitlik
G14	47	Yüksek Lisans	Eğitim
G15	58	Lise (Teknik)	İnşaat-Müteahhitlik
G16	32	Lisans	Diş Kliniği
G17	58	İlkokul	Yem fabrikası
G18	65	Lisans	Ticaret, otomotiv, san.
G19	52	Lise	Gayrimenkul alım satım

Tablo 1’e bakıldığında araştırmaya katılan girişimcilerin yaşlarının 26 ile 76 arasında olduğu, öğrenim düzeyi olarak 5’inin ilkokul mezunu, 2’sinin ortaokul mezunu, 6’sının lise mezunu, 1’inin ön lisans, 4’ünün lisans mezunu ve 1’inin yüksek lisans mezunu olduğu; faaliyet alanı olarak 2’si market, 1’mobilya, 2’si kafe işletmeciliği, 1’i unlu mamuller, 2’sinin enerji iletim hattı, 1’i sebze komisyonculuğu, 1’i bilgi işlem, 1’i lojistik, 2’si inşaat müteahhitlik, 1’i eğitim, 1’i diş kliniği, 1’i yem fabrikası, 1’i otomotiv ve 1’inin de gayrimenkul alım satım alanında faaliyet gösterdiği görülmektedir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma verilerinin elde edilmesinde yarı yapılandırılmış görüşme formundan yararlanılmıştır. Görüşme sorularını oluşturmak amacıyla öncelikle literatür taraması yapılarak yarı yapılandırılmış görüşme formu taslağı oluşturulmuştur.

Taslak form, konu ile ilgili araştırmaları olan sosyal bilgiler alanında bir uzman, eğitim bilimleri alanından üç uzman ve Türkçe alanında bir uzmanın görüşlerine sunulmuş ve onların önerileri doğrultusunda yeniden düzenlenmiştir. Düzenlenen görüşme formu ile gönüllü olarak katılan bir girişimci üzerinde pilot görüşme yapılmış, sorularda anlaşılmayan bir nokta olmadığına kanaat getirildikten sonra araştırma ile ilgili olarak Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik kurulu onayı alınarak (31.12.2021 tarih ve 2021-1089 sayılı karar) gerçek uygulamaya geçilmiştir.

2.4. Görüşme Süreci

Görüşmeler, görüşmeyi kabul eden katılımcıların ses kaydı alınarak yürütülmüş, ses kaydı alınmasını kabul etmeyenlerin görüşleri araştırmacı tarafından not alınarak kayda alınmıştır. Görüşmeler ortalama 35-45 dakika sürmüştür. Görüşme sırasında katılımcılara gerekli olduğu durumlarda ek sorular da yöneltilerek yukarıda verilen sorularla ilgili daha ayrıntılı bilgi alınmaya çalışılmıştır. Görüşme yapılması planlanan bir girişimci ile uygun zaman ayarlanamadığı için görüşme gerçekleştirilememiştir.

2.5. Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizinde nitel veri analiz yöntemlerinden içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi, verilerin analizine ilişkin tema ve kodların önceden belirlenmediği, elde edilen verilere göre değişebilen tema ve kodların bulunduğu veri analiz yöntemidir (Patton, 1980; Drisko & Maschi, 2016). Bu çalışmada önceden belirlenmiş kod ve temalar bulunmamaktadır. Kod ve temalar verilerin incelenmesi neticesinde ortaya çıkmıştır.

2.6. Geçerlik, Güvenirlik ve Etik

Bu çalışmada elde edilen veriler araştırmacı dışında alanda yetkin olan başka bir araştırmacı tarafından da kodlanmıştır. Aynı veriler için kodlayıcıların benzer kodlamalar yapıp yapmadıkları uyum düzeyi açısından dikkate alınmıştır. Uzlaşmama durumunda kodların yeniden gözden geçirilerek düzeltilmesi sağlanmıştır. Uzlaşım sağlanan kod sayısının, uzlaşım sağlanan ve uzlaşım sağlanamayan kod sayısının toplamına bölünmesinden kodlayıcılar arası güvenilirlik oranı tespit edilmiştir. Bu çalışmada oran yaklaşık % 84 olarak bulunmuştur. Bu oranın %70'in üzerinde çıkması güvenilirlik açısından yeterli görülmektedir (Miles & Huberman, 1994; Yıldırım & Şimşek, 2016). Ayrıca veriler transkrip edildikten sonra teyit amacıyla katılımcılara gönderilmiştir. Bu şekilde elde edilen veriler katılımcıların tamamı tarafından teyit edilmiştir. Diğer yandan katılımcıların görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılarak araştırmanın inandırıcılığı artırılmaya çalışılmıştır. Girişimciler araştırmada G1, G2...şeklinde kodlanarak belirtilmiştir.

3. Bulgular

Araştırma soruları ile ilgili elde edilen veriler analiz edilerek tablolar halinde düzenlenmiştir. Tanınmış girişimcilerin çocukluk dönemlerindeki girişimciliğe ilişkin yaşantıları analiz edilerek Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2'ye bakıldığında, tanınmış girişimcilerin çocukluk dönemlerinde girişimciliğe ilişkin yaşantıları katılımcıların söylediklerinden çıkarılan kodlardan hareketle; ticari faaliyetler, girişimciliğe yönelik hayaller, para kazanma, tasarruf yapma, model alma, zorlukla mücadele, girişimcilik oyunları oynama, girişimciliğe yönelik faaliyette bulunmama olmak üzere yedi kategoride toplanmıştır. Konu ile ilgili katılımcıların ifadelerinden bazıları aşağıda aynen verilmiştir.

G5 "Hafta sonları şehir merkezine inerek yumurtaları boyayıp satıyordum. Sakız satıyordum. Bilye oynadığımda kazandığım bilyeleri satıyordum. Bayramlarda, harçlığımla şeker, gofret vd. alıyordum ve onları satıyordum. Düğünlerde içinde rakamlar yazılı talih şekeri satıyordum....."

G8 “Küçükken tahtadan telden araçlar yapar onlarla toprak taşıdım. Gelecekte iyi bir şoför olup taşımacılık yapmak hayalimdi. Biraz daha büyüdükten sonra muavinlik yaparak şoför olmayı başardım.”

Tablo 2

Tanınmış Girişimcilerin Çocukluk Dönemlerinde Girişimciliğe İlişkin Yaşantıları

Kategoriler	Kodlar
Ticari faaliyetler	Derelerden balık tutup satma (G5, G20) Oyunda kazandığı misketleri satma (G5, G6, G20) Bayramlarda harçlığıyla aldığı şeker, bisküvi vs. satma (G5, G20) Düğünlerde içinde numaralar olan şeker satma (G5, G20) Sakız satma (G5, G20) Elbise düğmelerini vererek komşunun bahçesinden meyve alma (G17) Pazarda limonata, su satma (G17) Pazara kantar kurup parayla tartım yapma (G17) Bilyalı oyuncak araba yapıp satma (G17) Misket karşılığında arkadaşlara oyuncak araba satma (G13) Küçükken tüccara fındık satarken sıkı pazarlık yapma (G12) Yetiştirdikleri ürünleri semt pazarında satma (G1, G5, G6, G20)
Girişimciliğe yönelik hayaller	Otomobil alım satımı yapma (G17) Gelecekte ticaretle uğraşma (G4, G15) Ekonomik olarak bağımsız olma (G16) Kendi işine sahip olma, kendi işinin patronu olma (G6, G7, G16) Kazanç sağlamanın yolları (G16) Köyde üretilen fındıkları pazarlama yolları (G12) Araba sahibi olma (G8, G11) Hayalini kurduğu işe sonradan sahip olma (G9). Farklı arayışlar içine girme (G10) Fakirlikten kurtulma (G10) Tahtadan araçlar yaparak taşımacılık oyunu oynama (G8) Mal alma ve satmaya dayalı oyunlar oynama (G6) Önce bir ev ve iş yeri sahibi olma (G3)
Para kazanma, tasarruf yapma	Yaz tatillerinde çobanlık yapma (G5, G20) Çocukluk yaşlarından itibaren bütçe yapma ve bütçe kontrolü yapma (G18) Para kazanma, iyi yatırımlar yapma (G18) Boş durmama sürekli çalışma (G5) Hafta sonu kahvelerde garsonluk yapma (G5, G20) İsraftan kaçınma (G3) Tasarruf yapma (G3) Aile desteği (G4)
Model alma	Çevredeki bazı girişimcilerden etkilenme (G7) Etraftaki esnafları model alma (G4) İnşaat sektöründe faaliyet gösteren abilerini model alma (G2)
Zorluklarla mücadele	Kendini yaşam geçeklerinin içinde bulma (G19) Hayata sıfırın altında bir noktadan başlama (G19) Çileli bir çocukluk dönemi yaşama (G10, G19) Kalabalık bir ailede büyüme (G5) Maddi imkânsızlıktan eğitimini sürdürmememe (G3) Oyun oynamaya bile fırsat bulamama (G1)
Girişimcilik oyunları oynama	Alışverişe yönelik çocuk oyunları oynama (G9, G14, G15) Hayalini kurduğu işe sonradan sahip olma (G9). Telden araba yaparak oynama (G11)
Girişimciliğe yönelik Faaliyette bulunmama	Çocukken girişimciliğe uygun bir ortamı olmama (G7) Çocukken girişimciliğe yönelik bir faaliyette bulunmama (G2) Girişimcilikle ilgili oyun oynamama (G3)

G9 “Ben oyuncakların içine çamurdan ve otlardan yemek olarak hayal ettiğim ve tasarladığım ürünleri kaplara koyup komşu çocuklarına yaprak karşılığında satardım. Yani yaprak yemeğin karşılığı sayılan para idi....”

G17 “Küçükken hurda demir parçalarından yapılmış bisiklete binerdim. İlkokul yıllarında ilk ticari faaliyetim elbise düğmelerini komşunun bahçesindeki meyvelerle değiştirmekle başlamıştır. Daha sonraları pazarlarda limonata, su sattım. Pazara kantar kurup pazarcıların ve pazara gelenlerin mallarını para karşılığında tartıyordum.....”

Tablodan da anlaşılacağı üzere, tanınmış girişimcilerin çocukluk dönemlerinde girişimciliğe ilişkin yaşantıları en çok, yetiştirdikleri ürünleri semt pazarında satma, alışverişe yönelik çocuk oyunları oynama ve oyunda kazandığı misketleri satma olarak görülmektedir.

Tanınmış girişimcilerin çocukluk dönemlerindeki girişimciliklerinde etkili olan faktörlere ilişkin yaşantıları analiz edilerek Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3

Tanınmış Girişimcilerin Çocukluk Dönemlerinde Girişimciliklerinde Etkili Olan Faktörler

Kategoriler	Kodlar
Yoksulluk	Fakirlik, yoksulluk (G2, G3, G5, G8, G11, G12, G14) Daha iyi bir yaşam (G7) Ailenin sorumluluğunu üslenmek zorunda kalma (G11) Fakirlikten gelme (G12) İmkansızlıklardan dolayı yatılı okulda okumak zorunda kalma (G12) Yoksulluk nedeniyle okuma imkânı olmayınca çalışmak zorunda kalma (G20)
Kazanma hırsı, özgüven	Kazanma hırsı (G2, G15, G18, G19) Tarımla uğraşmayı çok kazançlı görmeme (G10) Şehirde daha iyi yaşam koşulları arayışı (G10) Kendine güven (G12) Liderlik vasfının olması (G12) Dürüstlük ve cesaretin başarıyı getireceği inancı (G12) Büyüklerin dayatmaları, yönlendirmelerinden kurtulma (G13) Kendine hedefler koyarak ulaşmaya çalışma (G17) Ticaret yapma, serbest çalışma (G18) Kendi işini kurma (G18) Sorumluluk duygusu ve sorgulayıcı bir kişiliğe sahip olma (G18) Baskılanmış hayallerin fırsat bulunca harekete geçmesi (G19)
Kanaatkârlık	Küçük şeylerden mutlu olma (G12) Büyümenin küçükten büyüğe doğru olması gerektiği düşüncesi (G12) Sabretme ve dürüst olma (G3)
Örnek girişimcilerle etkileşim ve Model alma	Aile büyüklerinden etkilenme (G1, G2) Ticari faaliyetlere katılma (G1) Çevre tarafından takdir edilme duygusu (G2) Öğretmenlerin telkin ve tavsiyeleri (G2) Sakıp Sabancı’yı örnek alma (G3, G18) Esnaf olan büyükleri örnek alma (G4, G6) Sınıfta rol verme, iş adamı olarak takdim etmesi (G6) Çevredeki mühendisleri örnek alma (G11) Doğru yerde doğru kişilerle karşılaşma (G11) Örnek girişimcilerle etkileşimde bulunma (G5, G12) İyi niyetli insanlarla karşılaşma ve onların iş disiplini ve iş ahlakını model alma (G11)

Tablo 3’e bakıldığında, tanınmış girişimcilerin çocukluk dönemlerinde girişimciliklerinde etkili olan faktörler katılımcıların söylediklerinden çıkarılan kodlardan hareketle; yoksulluk, kazanma hırsı, özgüven, kanaatkârlık, örnek

kişilerle etkileşim ve model alma olmak üzere dört kategoride toplanmıştır. Konu ile ilgili katılımcıların ifadelerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

G1 “Çocukluk döneminde dedem ve babaannemden etkilendim. Babaannem, süt, yoğurt ve yumurta satıyordu, paralarını bana hesaplatıyorlardı.”

G3 “Yoksulluk çalışmaya itti. Örneğin eti senede bir yedik. 14 yaşında iken İstanbul’a geldim, depoda yattım. Yabani hayvanlar yanımda geziyordu. Sabır edip dürüst çalıştıkça ardından başarı geliyor. Sakıp SABANCI’ yı örnek aldım....”

G6 “Komsumuz da pazarcılık yapardı ama hep o çok üretir çok işçi çalıştırır bizden fazla kazanırdı. Ben sürekli onları takip edip nasıl işlediklerini ve nasıl çalıştıklarını takip ederdim. Onlardan daha fazla kazanmak için babama düşüncelerimi söylerdim. Babam da hali hazırda şükretmemizi söylerdi.”

G18 “Çocukluk yaşlarımdan itibaren kazanma hırslım vardı. ... Hep kendi işimi kurmayı hayal ettim. Ticaret ve girişimcilik ruhu kazanma konusunda babamın etkisi büyüktür. ... Ama en iyi rol modelim Sakıp SABANCI’dır. Özellikle onun alçak gönüllüğü benim için çok önemlidir. Girişimcilikte sorumluluk duygusu, sorgulama, alışveriş yaptığım kişilere karşı kibirli olamamak benim temel felsefemdir.”

Katılımcıların ifadeleri incelendiğinde, çocukluk döneminde girişimcilikleri üzerinde en çok etkili olan yaşantılar, fakirlik, yoksulluk ve kazanma hırsı olarak görülmektedir.

Tanınmış girişimcilerin girişimcilikleri üzerinde ailenin çocukluk dönemindeki tutum ve davranışlarının etkisine ilişkin yaşantıları analiz edilerek Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4

Girişimciliğin Üzerinde Ailenin Çocukluk Dönemindeki Tutum ve Davranışlarının Etkisi

Kategoriler	Kodlar
Cesaretlendirme	Girişimci olmaya cesaretlendirme (G2) Serbest bırakma (G3) Güvene dayalı bir yaşam önerme (G7) İstikrarlı bir gidiş önerme (G7) Verdiği kararlara saygı duyma (G16) Küçük yaşlardan itibaren güven verme (G17) Ticarette uğraşma konusunda teşvik etme ((G17) Kararlarını destekleme (G19)
Model olma	Çevredeki girişimcileri örnek gösterme (G2) Aile çevresinde ticaretle uğraşan kişileri rol model alma (G9, G18) Tasarrufa yöneltme (G1) Dürüst olma konusunda teşvik etme (G3)
Ayakları üzerinde kalmaya zorlama	Mücadeleye zorlama (G5, G11) Ayakları üzerinde durmaya teşvik etme (G5) Çalışmak zorunda bırakma (G11, G20) Ailenin yaşadığı geçim zorlukları (G12, G8, G10) Fakirlik ve zorlukların çareler aramaya itmesi (G15) Kararlarını destekleme (G19) Kayıtsız kalma (G20)
Sorumluluk verme	Pazar alışverişi yaptıрма (G1) Çocukluktan itibaren çalıştırma (G5) Ailenin güvenine layık olma (G17) Kararlarının sorumluluğunu alma (G19)

Tablo 4'e bakıldığında, girişimciliğin üzerinde ailenin çocukluk dönemindeki tutum ve davranışlarının etkisi, katılımcıların söylediklerinden çıkarılan kodlardan hareketle; cesaretlendirme, model olma, ayakları üzerinde kalmaya zorlama, sorumluluk verme olmak üzere dört kategoride toplanmıştır. Konu ile ilgili katılımcıların ifadelerinden bazıları aşağıda aynen verilmiştir.

G1 “Annem ve babam okul harçlıklarımı bol verir, para biriktirmemi tavsiye ederlerdi. Bakkal, pazar ve ev eksiklikleri ile ilgili alışverişleri bana ve kardeşlerime yaptırarak çocukluk yıllarında sorumluluk kazanmamızı sağladılar”

G7 “Güvene dayalı bir yaşam oluşturma yönünden ailemden öğrendiklerim iş hayatımda başarılı olmamı sağladı. Ticaret hayatında parayı birinci planda tutanlar her zaman kaybederler. Bizim ticari prensibimiz; Güven – İstikrar -Para...”

G16 “Ailemin desteği, kararlarım saygılı olmaları, bana her zaman güvenmeleri ve desteklemeleri hayallerimin gerçekleşmesine olan cesaret ve özgüveni artırdı.”

G17 “Babam beni ticaretle uğraşmaya teşvik ederdi. Küçük yaşlardan itibaren hep bana güvenirdi. Yaptığım işlerde desteklerdi. Ben de babamın güvenine layık olmak için hep mücadele ederdim.”

Katılımcıların ifadeleri doğrultusunda, çocukluk döneminde ailenin tutum ve davranışlarının çocuklarının girişimcilikleri üzerinde daha çok, ailenin çektiği maddi sıkıntılar, aile çevresinde ticaretle uğraşan kişileri rol model alma ve ailenin mücadeleye zorlamasının etkili olduğu anlaşılmaktadır.

Tanınmış girişimcilerin bireylere küçük yaşlarda girişimcilik ruhu kazandırabilmek için yapılması gerekenlerle ilgili önerileri analiz edilerek Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5

Bireylere Küçük Yaşlarda Girişimcilik Ruhu Kazandırabilmek İçin Yapılması Gerekenlerle İlgili Öneriler

Kategoriler	Kodlar
Kontrol ve sorumluluk	İlkokul yıllarında sorumluluk verme (G1, G11) Hazırcılığa alıştırmama (G3) Çok çalışmayı önerme (G3) Çalışmadan kazanılmayacağını anlamasını sağlama (G7) Sorumluluklarını yerine getirmediklerinde uyarma (G11) Sorumluluk verme (G12, G18) Çocuklara her imkânı vermeme (G17) İhtiyacından fazlasını vermeme (G3, G18) Her şeyi yaparım duygusu vermeme (G18) Telefona fazla takılmasını engelleme (G3) Sabırlı olma (G3) Ölçülü harcama alışkanlığı kazandırma (G18)
Yönlendirme	Yeteneklerine göre yönlendirme (G1, G9, G10, G11) Yeteneklerini tespit etme (G6) Yeteneği doğrultusunda eğitim verme (G6) On yaşından sonra çalışma hayatına sokma (G7)
Motivasyon	İç motivasyon oluşturma (G2) Başkalarından daha iyisini yapmaya teşvik etme (G2, G3) Küçük yaşlardan itibaren üretme duygusu verme (G15, G17) Ticaret ve girişimcilik ruhu aşılama (G15) Kazanma, başarıma duygusu aşılama (G17) Başarının çalışmakla olacağı fikri verme (G16)

Deneyim kazandırma	İş ortamlarında staj yapmalarını sağlama (G1, G5) Farklı yerlere farklı ortamlara girmelerini sağlama (G2, G14, G20) Yapmak istediği işi tanımasını sağlama (G4) Hatalarından ders çıkarma fırsatı verme (G13) Uygun iş ortamları sağlama (G15)
Destekleme	Maddi ve manevi yönden destekleme (G4) Sorunların çözümünde aile ve eğitimcilerin birlikte yardımcı olması (G16) Köylerde okulların yeniden açılması (G18)
Kendi kararını verme	Fikirlerini dinleme, değer verme (G13) Kontrollü bir şekilde önlerini açma (G13) Karar verme fırsatı verme (G5, G14, G20) Hayal kurma fırsatı verme (G16)
Özgüven	Hırslı olma (G2) Mücadele ruhu verme (G5) Zarar da etse bir şeyler yapma imkânı verme (G8) Özgüven kazanmalarını sağlama (G12, G18) Aşağılamama (G18) Özgür düşünmesini sağlama (G18)
Model olma	Özendirme (G2) Örnek girişimcileri okullara davet etme (G14)
Dürüstlük	Dürüst olma (G3) İş ahlakı ve iş disiplini verme (G11) Doğruluk dürüstlüğü bilinç altına yerleştirme (G12) Adalet duygusu verme (G12)

Tablo 5'e bakıldığında, bireylere küçük yaşlarda girişimcilik ruhu kazandırabilmek için yapılması gerekenlerle ilgili öneriler, katılımcıların söylediklerinden çıkarılan kodlardan hareketle; kontrol ve sorumluluk, yönlendirme, motivasyon, deneyim kazandırma, destekleme, kendi kararını verme özgüven, model olma ve dürüstlük olmak üzere dokuz kategoride toplanmıştır. Konu ile ilgili katılımcıların ifadelerinden bazıları aşağıda verilmiştir;

G5 "Her birey, önce kendisi için ne istediğine karar vermeli. Kendisi için neyin doğru olacağını, değişik işleri görerek tadarak yön vermelidir. Sevdiği işi bulduktan sonra o işi en iyi yapabilmek için gerekli mücadeleyi göstermelidir. Çalışmalı, okumalı, öğrenmeli."

G7 "Çocuklarımızı mutlaka 10 yaşından sonra çalışma hayatına alıştırmalıyız. Kendi yanımızda veya yaşına uygun bir yerde. Çalışmadan hiçbir şeyin olmayacağını anlamaları için bu mutlak gereklidir."

G12 "... Bireylerin ileride girişimci ve başarılı olabilmesi için çocuklara sorumluluk verilmesi, "güven ortamının sağlanması ve doğruluk dürüstlük en büyük kazançtır." Sözünün bilinç altına yerleştirilmesi gerekir..."

G14 "Hangi alanlarda faaliyet göstereceği kişisel tercihlerine bırakılmalı, eğitim sistemi tek tip yapıdan çıkarılmalıdır. Örnek girişimciler okullara sık sık davet edilmelidir."

Tabloda da açıkça görüleceği üzere, tanınmış girişimcilerin çocuklara girişimcilik ruhu kazandırabilmek için yapılması gerekenlerle ilgili önerileri daha çok, yeteneklerine göre yönlendirme, farklı yerlere, farklı ortamlara girmelerini sağlama, karar verme fırsatı sunma, başkalarından daha iyisini yapmaya teşvik etme ve özgüven sağlama olarak anlaşılmaktadır.

4. Tartışma ve Sonuç

Bu bölümde araştırma bulguları ilgili literatür çerçevesinde tartışılarak birtakım bulgulara ulaşılmış ve bu bulgular doğrultusunda bazı önerilerde bulunulmuştur. Tanınmış girişimcilerin çocukluk dönemlerinde girişimciliğe ilişkin yaşantıları, ticari faaliyetler, girişimciliğe yönelik hayaller, para kazanma, tasarruf yapma, model alma, zorlukla mücadele, girişimcilik oyunları oynama, girişimciliğe yönelik faaliyette bulunmama olmak üzere kategorilere ayrılmıştır. Araştırma bulgularından hareketle tanınmış girişimcilerin çocukluk yaşlarından itibaren girişimciliğe yönelik adımlar attıkları görülmektedir. Bu adımları atmalarında kişilerin yetişme ortamlarının ve şartlarının etkili olduğu söylenebilir. Konu ile ilgili yapılan bazı araştırmalarda (European Commission, 2015; Meyer, Kamens & Benavot, 2017) girişimci kişilerde esneklik, yaratıcılık, kararlılık, özgüven, liderlik, tutku, merak, hayal kurma, hedefler oluşturma, ertelememe, önsezileri güçlü olma, cesaretli olma, yeni fikirlere açık olma olaylara ya da kişilere pozitif yaklaşma gibi bazı özelliklerin bulunması gerektiği vurgulanmaktadır. Diğer yandan bireyin risk alabilmesi, başarıya güdüsü, kendine güveninin inovasyon anlayışından kaynaklandığı vurgulanmaktadır (Koh, 1996). Erikson'un psiko-sosyal gelişim kuramına (1963) göre de çocukluk döneminde çocukların başarıya motivasyonlarının sağlanması gerekmektedir. Aksi takdirde aşağılık duygusu gelişebilir. Onun için 6-12 yaş dönemindeki çocuklara başarıya duygusunu tattıracak özgüvenlerini geliştirebilecekleri fırsatlar sunulmalıdır. Ayrıca girişimcilik becerisinin uygun çevre şartları ve kişilik özelliklerinin bir araya gelmesi ile oluşacağı hatırdan çıkarılmamalıdır (Marangoz, 2013). İlgili literatürden de anlaşılacağı üzere, bu araştırmanın bulguları ile literatür arasında önemli derecede benzerlikler olduğu dikkati çekmektedir. Yani girişimciliğin temellerinin önemli oranda küçük yaşlardan itibaren atıldığı söylenebilir.

Konu ile ilgili bazı araştırmalarda girişimciliğin doğuştan gelmekle birlikte sonradan da geliştirilebileceği savunulmaktadır (Börü, 2006; Güney, 2015; Huber vd., 2014; Tarhan, 2021). Bu bağlamda araştırmaya katılan girişimcilerin bu özelliklerinin bir kısmını doğuştan getirdikleri, bir kısmını da sonradan kazandıkları söylenebilir. Nitekim bazı araştırmalarda girişimcilik eğitimi ile girişimcilik becerisi arasında pozitif yönde yüksek ilişki olduğu tespit edilmiştir (Huber, Sloof & Praag, 2014; Kahya, 2016; Uğur, 2015). Diğer taraftan ilkökul çağındaki çocuklara girişimcilik ile ilgili verilen eğitimin girişimciliğe yönelik tutumlarına (Albayrak, 2019; Barba-Sánchez vd. (2016; Heilbrunn, 2010; Paço ve Palinhas, 2011) olumlu yansımaları olmakla birlikte; erken girişimcilik eğitiminin geç girişimcilik eğitiminden daha etkili olduğu tespit edilmiştir (Christianti vd., 2015; Huber, Sloof & Praag, 2014; Tahiroğlu & Meydan, 2017; Sarı ve Katrancı, 2021). Bu bulgulardan hareketle çocuklara girişimcilik eğitiminin erken yaşlarda verilmesi, model alınabilecek girişimcilerle karşılaşma imkânı sağlanması, sorumluluk verilmesi ve özgüvenlerini artırıcı faaliyetler içine sokulması gerektiği söylenebilir.

Bu çalışmada tanınmış girişimcilerin çocukluk dönemlerinde girişimciliklerinde etkili olan faktörler, yoksulluk, kazanma hırısı, özgüven, kanaatkârlık, örnek kişilerle etkileşim ve model alma olmak üzere dört kategoride toplanmıştır. İlgili literatürde benzer şekilde, özgüven (Christianti vd., 2015; Damar, 2015; Korkmaz, 2012), başarıya hırısı (Hisrich & Peters, 2002; Kahraman Uygun, 2016; Koh, 1996; Korkmaz, 2012), aile, toplum, eğitim ve ekonomik çevrenin etkisi (Chen & Lai, 2010), başarılı olma isteği, özgüven (Yurtseven, 2020), zaman ve çaba harcamayarak sosyal, ekonomik, psikolojik riskler alarak maddi kazanç ve kişisel tatmin elde etme çabası (Hisrich & Peters, 2002) gibi faktörlerin etkili olduğu dile getirilmektedir. Diğer taraftan Chen & Lai (2010) ise girişimciliğin oluşmasında etkili olan özelliklerden bazılarının doğuştan getirildiğini, bazılarının da aile, toplum, eğitim ve ekonomik çevrenin etkisiyle oluştuğunu vurgulamaktadır. Özer vd.'nin (2011) yaptığı çalışmaya göre çok kardeşi olan çocukların daha fazla girişimci oldukları, cinsiyet yönünden kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre girişimci olma özelliklerinin daha yüksek olduğu

anlaşılmaktadır. Özellikle kardeş sayısı çok olan çocukların girişimci olma özelliklerinin yüksek olması bu araştırmanın bulgularını desteklemektedir. Kardeş sayısının fazla olması ailenin sunduğu imkânların azalmasına ve dolayısıyla çocukların daha iyi imkânlara kavuşmak için çare aramalarına neden olabilmektedir. Bu da onların girişimcilik becerilerinin gelişmesini sağlayabilir. Diğer taraftan anne baba mesleğinin çocukların girişimcilikleri üzerinde önemli bir etkisinin olduğu, çocukların daha çok anne babaların mesleklerini tercih ettiği tespit edilmiştir (Athayde (2009)). Tarhan & Kılıç'ın (2017) sosyal bilgiler eğitiminde biyografilerle girişimcilik becerisinin kazandırılmasına ilişkin bir inceleme adlı çalışmada ele aldığı girişimcilerin bazılarının yoksulluktan kurtulma çabası ile girişimci oldukları, bazılarının başka girişimcileri örnek alarak girişimci oldukları ve bazılarının kişilik özelliklerinin girişimciliğe yatkın olduğu görülmüştür. Dolayısıyla ilgili araştırmaların bulgularının bu araştırmayı desteklediği söylenebilir. Zira, çocukların küçük yaşta büyük ölçüde anne ve babalarını ve çevredeki bazı girişimcileri örnek aldığı, aile içinde ya da okulda çocuklara sorumluluk verilmesinin, her isteklerinin yerine getirilmemesinin girişimciliklerinin gelişmesi açısından önemli olduğu söylenebilir.

Bu çalışmada tanınmış girişimcilerin girişimcilikleri üzerinde ailenin çocukluk dönemindeki tutum ve davranışlarının etkisi, cesaretlendirme, model olma, ayakları üzerinde kalmaya zorlama, sorumluluk verme olarak belirlenmiştir. Tarhan'ın (2021) araştırmasına göre başta ailedeki girişimci kültür olmak üzere, çocuğun bireysel özellikleri girişimci olmasına önemli katkılar sağlamaktadır. Yüceol (2018) çalışmada girişimcilik faaliyetlerinin en büyük nedenlerinden birisi olarak kişilerin ailelerinin refah düzeylerini artırma çabası olduğunu tespit etmiştir. Yine bazı araştırmaların bulgularına (Çiçek ve Durna, 2012; İbicioğlu, Özdaşlı & Alparlan, 2009; Keleş vd., 2012) göre, aileler girişimcilik konusunda çocuklarını etkilemektedirler. Girişimci bir ailede yetişen çocukların girişimci olma şanslarının yüksek olması, baskıcı ailede yetişen çocukların özgüven düzeylerinin az olmasından dolayı girişimciliğe yönelimlerinin zayıf olması, yine çocukların geleceğe yönelik alacakları kararlarda ailelerin etkisinin oldukça yüksek olmasından dolayı çocukların girişimcilik özelliklerinin etkilendiği, ailelerin girişimcilik konusunda bilinçli olmalarının çocuklarının girişimcilik becerilerine olumlu katkısının olduğuna dair önemli bulgulardır. Bunun yanında ailelerin eğitim ve ekonomik durumları, girişimcilik kültürünü benimsemiş olmaları (Arslan, 2002; Sarı & Katrancı, 2021) çocukların girişimcilik tutum ve becerisine sahip olmaları açısından önemli faktörler olarak görülmüştür. Dolayısıyla ilgili literatürün bu araştırma bulgularını destekler nitelikte olduğu söylenebilir. İrmiş ve Barutçu'ya (2012) göre ise yukarıda sözü edilen özelliklerin etkisinin olmadığı yönünde bazı tespitlerde bulunmuştur. Bu sonuç ise bu araştırmanın bulgularını destekler nitelikte değildir. Bunun sebebi çalışılan gurubun yaş ortalamasından, sosyo-ekonomik düzeyinden, çalışılan ortamdan ve şartlardan kaynaklanabilir.

Bu çalışmada tanınmış girişimciler, bireylere küçük yaşlarda girişimcilik ruhu kazandırabilmek için kontrol ve sorumluluk, yönlendirme, motivasyon, deneyim kazandırma, destekleme, kendi kararını verme, özgüven, model olma ve dürüstlük kavramları üzerinde durmuşlardır. Adegun (2013) öğrencilere yönelik girişimcilik eğitimi vermek amacıyla hazırlanacak bir programda olumsuz koşullar altında bile bireylerin girişimcilik faaliyetlerini sürdürebilecekleri, programın yaşadığı ailenin ve toplumun ekonomisine katkıda bulunabilecek fırsatları içermesi gerektiğini vurgulamıştır. Diğer bazı araştırmalarda da (Anagün & Atalay, 2017; Paço & Palinhas, 2011; Polat & diğ., 2015) benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Polat, Koçak, Çermik, Meral & Boztaş, 2015; Yurtseven ve Ergün'ün (2018) yaptıkları araştırmanın sonuçlarına göre öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırmak için onlara sorumluluk verilmesi ya da derslerde sorumluluklarını arttıracak etkinliklere yer verilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Yine birçok araştırmacı (Paço & Palinhas, 2011; Ruskovaara & Pihkala, 2013; Seikkula-Leino, Satu vuori, Ruskovaara ve Hannula, 2015;

Sirelkhatim & Gangi, 2015; Selanik Ay & Acar, 2016) girişimcilik eğitimi bağlamında proje, rol oynama, simülasyon, vaka çalışması, probleme dayalı öğrenme, drama, beyin fırtınası gibi öğretim yöntem ve tekniklerini kullanarak eğitim verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Diğer taraftan bu araştırmancının bulgularını destekler tarzda girişimci bireylerin yetişmesinde ailedeki girişimcilik kültürü, aile büyüklerinin model alınması önemli görülmüş (Tarhan, 2021), çocukların ailede ekonomik faaliyetlere katılımının girişimcilik becerilerini geliştirmek açısından olumlu sonuçlar doğurduğu (Areo, 2014) tespit edilmiştir. Yine bazı araştırmalar (Christianti vd., 2015; Hassi, 2016; Lourdes Cárcamo-Solís vd., 2017; Paço & Palinhas, 2011; Rosendahl Huber vd., 2014) girişimcilik becerisinin kazandırılması açısından ilkökul döneminin önemli olduğu yöndeki tespitleriyle bu araştırmayı destekler nitelikte sonuçlara ulaşmışlardır.

5. Öneriler

Araştırmada, literatür ve mevcut araştırma bulguları doğrultusunda aşağıdaki önerilere yer verilmiştir.

- Girişimci bireyler yetiştirilmesi için ilkökul yıllarından itibaren gerek aileler, gerekse öğretmenler çocuklara girişimcilik becerisi kazandırmak için koordinasyon içinde faaliyet göstermeli, bu faaliyetler Milli Eğitim Bakanlığı tarafından da desteklenmelidir.
- İlkokul yıllarından itibaren çocukların rol model olacak kişilerle karşılaşmaları sağlanmalı, aileler çocukların her isteğini karşılamamalı, onların tatil günlerinde yaşlarına uygun işlerde çalışmaları, para kazanmaları sağlanmalı, tasarruf bilinci verilmeli; çeşitli konularda karar verme, ailede ve okulda kararlara katılmaları sağlanmalıdır.
- İlkokul programına girişimcilik adında bir ders konulmalı ve çocukların bu yaşlardan itibaren girişimciliğe yönelik farkındalık kazanmaları sağlanmalıdır.

Çıkar Çatışması Bildirimi

Çalışma yazar tarafından yürütülmüş olup herhangi bir çıkar çatışması bulunmadığını beyan ederim.

Etik Beyan

Bu araştırma, insan katılımcılardan yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla veri toplamayı içermektedir. Çalışma, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu tarafından onaylanmıştır (31.12.2021 tarih ve 2021-1089 sayılı karar). Tüm katılımcılardan çevrim içi onam alınmıştır. Araştırma süreci, 1964 Helsinki Bildirgesi ilkelerine uygun şekilde yürütülmüştür.

Yapay Zekâ Kullanımına Dair Beyan

Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde üretken yapay zekâ (ChatGPT, Bard, Claude, Copilot vb.) araçları kullanılmamıştır. Tüm metin, analiz ve içerik, yazar tarafından insan katkısıyla üretilmiştir.

Yazar Katkıları

Çalışma yazar tarafından yürütülmüş olup, başka bir yazarın katkısı bulunmamaktadır.

Kaynakça

Adegun, O. A. (2013). Entrepreneurship education and youth empowerment in contemporary Nigeria. *Journal of Emerging Trends in Educational Research and Policy Studies (JETERAPS)*, 4(5), 746-751.

- Akyürek, Ç., & Şahin, Ç. (2013). İlkokul öğretmenlerinin girişimcilik becerisine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *EKEV Akademi Dergisi*, 17(57), 51-68.
- Anagün, Ş. S., & Atalay, N. (2017). Sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik becerisine ilişkin yeterlik algıları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(41), 298-313. <https://doi.org/10.21764/efd.57979>
- Areo, A. B. (2014). Early child entrepreneurship development: A paradigmatic approach to unemployment challenges. *Research on Humanities and Social Sciences*, 4(4), 41-48.
- Armut, B., & Kılınç, M. (2018). 4. Sınıf sosyal bilgiler öğretmenliği adaylarının girişimcilik becerisi düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Uluslararası Alan Eğitimi Dergisi*, 4(1), 39-56. <https://doi.org/10.32570/ijofe.409858>
- Arslan, K. (2002). Üniversiteli gençlerde mesleki tercihler ve girişimcilik eğilimleri. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 6, 1-11.
- Athayde, R. (2009). Measuring enterprise potential in young people. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 33(2), 481-500.
- Avrupa Komisyonu. (2015). *Entrepreneurship education: A road to success. Compilation of evidence on impact of entrepreneurship education strategies and measures*. Belgium: EU, <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/8565/attachments/1/translations/.../pdf>
- Azizi, M., & Mahmoudi, R. (2019). Learning outcomes of entrepreneurship education: Entrepreneurship education for knowing, doing, being, and living together. *Journal of Education for Business*, 94(3), 148-156. <https://doi.org/10.1080/08832323.2018.1502139>
- Börü, D. (2006). *Girişimcilik eğilimi: Marmara Üniversitesi işletme bölümü öğrencileri üzerine bir araştırma*. Marmara Üniversitesi Yayın No. 733.
- Cardella, G. M., Hernández-Sánchez, B. R., Monteiro, A. A., and Sánchez-García, J. C. (2021). Social entrepreneurship research: *Intellectual structures and future perspectives*. *Sustainability*, 13(14), 7532. <https://doi.org/10.3390/su13147532>
- Ceviz, N. Ö., Tektaş, M., Yayla, A., Tektaş, N., Sarıkaş, A., & Polat, Z. (2016). Meslek yüksekokullarında öğrenim gören gençlerin girişimcilik eğilimleri üzerine bir araştırma. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(37), 319-331.
- Chen, Y.-F., & Lai, M.-C. (2010). Factors influencing the entrepreneurial attitude of taiwanese tertiary-level business students. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 38(1), 1-12.
- Christianti, M., Cholimah, N., & Suprayitno, B. (2015). Development of entrepreneurship learning model for early childhood. *Asia Pacific Journal of Multidisciplinary Research*, 3(3), 65-70.
- Creswell, J. W. (2018). *Nitel araştırma yöntemleri*. Siyasal Kitapevi.
- Çelik, Y. (2021). Sosyal bilgiler öğretim programında yer alan bazı becerilerin kazandırılmasına yönelik öğretmen görüşleri. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1)733-765. <https://doi.org/10.33711/yyuefd.919620>
- Çelikkaya, T. (2011). Sosyal bilgiler programında yer alan becerilerin kazandırılma düzeyi: Öğretmen görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(3), 969-990.

- Çetin, Ş., Şahin, Ç., Mertol, H., Arcagök, S., & Girgin, D. (2017). Öğrencilerin sosyal bilgiler dersindeki girişimcilik becerileri: Bilecik ve ilköğretim dördüncü sınıf öğrencilerinin karşılaştırılması. *Türk Üstün Zekâ ve Eğitim Dergisi Turkish Journal of Giftedness and Education*, 7(2), 110-125.
- Çiçek, R., & Durna, U. (2012). Meslek idealleri ve girişimcilik niyetleri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(17), s: 17-31.
- Daliman, D., Sulandari, S., & Rosyana, I. (2019). The achievement of entrepreneurship competence and entrepreneurial intentions: gender role, attitude and perception of entrepreneurship controls mediation. *Journal of Social Studies Education Research*, 10(4), 392-426.
- Damar, A. (2015). *Girişimci kişilik özelliklerinin öğrencilerin girişimcilik eğilimlerine etkisi: Sannio Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesi'nde karşılaştırmalı bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Deveci, H. (2015). *Çocuklara girişimcilik kazandırmada sosyal bilgiler rolü: Bir araştırma örneği*. Pegem Akademi
- Doğan, H. (2014). *İlkokul programında yer alan ortak temel becerilerin öğrenci çalışma kitaplarında bulunan etkinliklerde yer alma düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Drisko, J. W., & Maschi, T. (2016). *Content analysis*. Pocket Guides to Social Work R.
- Eraslan, L. (2011). İlköğretim programlarında girişimcilik öğretimi. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 82-94.
- Erikson, E. H. (1963). *Childhood and society*. New York: Penguin.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., & Hyun, N. (2012). *How to design and evaluate research in education*. New York: McGraw-Hill Book Company.
- Giorgi, A. (1997). The Theory, practice, and evaluation of the phenomenological method as a qualitative research procedure. *Journal of Phenomenological Psychology*, 28(2), 235-260. <https://doi.org/10.1163/156916297X00103>
- Gömlüksiz, M. N., & Kan, A. Ü. (2009). Sosyal bilgiler dersi öğretim programının eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme ve girişimcilik becerilerini kazandırmadaki etkililiğinin belirlenmesi (Diyarbakır İli Örneği). *Fırat Üniversitesi Doğu Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 39-49.
- Güney, S. (2015). *Girişimcilik: Temel kavramlar ve bazı güncel konular*. Siyasal kitabevi.
- Güven, S. (2010). Hayat bilgisi dersi öğretim programlarının girişimcilik özellikleri açısından incelenmesi. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 5(1), 49-57.
- Hassi, A. (2016). Effectiveness of early entrepreneurship education at the primary school level: Evidence from a field research in Morocco. *Citizenship, Social and Economics Education*, 15(2), 83-103. <https://doi.org/10.1177/2047173416650448>
- Hirsch, D. R., & Peters, M. P. (2002). *Entrepreneurship*. USA: Mc. Graw-HillIrwin.
- Huber, L. R., Sloof, R., & Van Praag, M. (2014). The effect of early entrepreneurship education: Evidence from a field experiment. *European Economic Review*, 72, 76-97.

- İbicioğlu, H., Özdaşlı, K., & Alparslan, A. M. (2009). Girişimci özellikler ve girişimcilik türü tercihi üzerinde ebeveyn etkisi: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi araştırması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 12(1-2), 521-538.
- İrmiş, A., & Barutçu, E. (2012). Öğrencilerin kendilerini girişimci bir kişiliğe sahip görmelerini ve iş kurma niyetlerini etkileyen faktörler: Bir alan araştırması. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 26(2), s: 1-25.
- Keleş, N., Özkan, T., Doğaner, M., & Altınoğlu, A. E. (2012). Önlisans öğrencilerinin girişimcilik düzeylerini belirlemeye yönelik bir araştırma. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 5(9), 107-118.
- Kahraman Uygun, R. (2016). *Girişimcilik teori ve uygulamaları*. Ekin Yayınevi.
- Kahya, L. A. (2016). *Ortaokul ve ortaöğretimde girişimcilik eğitimi*. Yüksek Lisans Tezi, Yaşar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karakılçık, N., & Uçar, S. (2022). Bazı temel girişimcilik becerilerinin okul dışı öğrenme ortamlarında gelişiminin betimlenmesi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 12(1), 221-234. <https://doi.org/10.24315/tred.886096>
- Kaya, A. (2017). *Bilişim ve iletişim ışığında girişimcilik ve KOBİ yönetimi*. Eğitim Yayınevi.
- Kerse, G., Babadağ, M., & Kerse, Y. (2017). Girişimcilik eğitiminin girişimcilik niyetine etkisi: girişimsel öz-yetkinliğin aracı rolü. *Journal of Suleyman Demirel University Institute of Social Sciences*, 29(4).
- Koh, H. C. (1996). Testing hypotheses of entrepreneurial characteristics: A study of hong kong mba students. *Journal of Managerial Psychology*, 11(3), 12-25.
- Korkmaz, O. (2012). Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini belirlemeye yönelik bir araştırma: Bülent Ecevit Üniversitesi örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(2), 209-226.
- Laura Rosendahl, H., Randolph Sloof M., & Van P. (2014). The effect of early entrepreneurship education: Evidence from a field experiment. *European Economic Review* 72(2014), 76–97. <https://doi.org/10.1016/j.euroecorev.2014.09.002>
- Lipset, S. M. (2018). *Values, education, and entrepreneurship*. İçinde (s.39-75). Promise of development. Routledge.
- Lourdes Cárcamo-Solís, M., Pilar Arroyo-López, M., Carmen Alvarez-Castañón, L. and García-López, E. (2017). Entrepreneurship in primary schools. The Mexican Experience of “My First Enterprise: Entrepreneurship by Playing”. *Teaching and Teacher Education*, 64, 291-304. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2017.02.013>
- Marangoz, M. (2013). *Girişimcilik*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- MEB. (2018). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6 ve 7. Sınıflar)*. Milli Eğitim Bakanlığı.
- Meyer, J. W., Kamens, D., & Benavot, A. (2017). *School knowledge for the masses: World models and national primary curricular categories in the twentieth century (Vol. 36)*. Routledge.
- Montes-Martínez, R., & Ramírez-Montoya, M. S. (2021). Systematic mapping: educational and social entrepreneurship innovations (2015–2020). *Education+ Training*. <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/ET-04-2021>

- Örge Yaşar, F. (2014). Nitel bir araştırma: Türkçe dersinde beceri eğitimi, *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(6), 865-886. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.6727>
- Özer B., H., M., & M., Y. (2011). *İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin girişimcilik becerilerinin belirlenmesi*. 10. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu, 5-7 Mayıs 2011, Sivas, Türkiye.
- Paço, A. D., & Palinhas, M. J. (2011). Teaching entrepreneurship to children: Acasestudy. *Journal of Vocational Education ve Training*, 63(4), 593-608. <http://dx.doi.org/10.1080/13636820.2011.609317>
- Patton, M. Q. (1980). *Qualitative evaluation methods* (Vol. 381). Beverly Hills, CA: Sage publications.
- Pehlivanoğlu, F., & Kayan, K. (2019). Türkiye’de girişimcilik: Mevcut durum analizi ve çözüm önerileri. *Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(1), 58-78.
- Polat, S., Koçak, B., Çermik, F., Meral, E., & Boztaş, M. (2015). İlköğretim sosyal bilgiler ders kitaplarının girişimcilik kazanımı açısından öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *EKEV Akademi Dergisi*, 13(62), 455-470.
- Rahi, S., Zaheer, M., & Ali, H. F. (2021). *Impact of entrepreneurship education on entrepreneurial intention with mediating role of desire for success*. economic and social development: Book of Proceedings, 227-233.
- Rawhouser, H., Cummings, M., & Newbert, S. L. (2019). Social impact measurement: Current approaches and future directions for social entrepreneurship research. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 43(1), 82-115. <https://doi.org/10.1177/1042258717727718>
- Rosendahl Huber, L., Sloof, R., & Van Praag, M. (2014). The effect of early entrepreneurship education: evidence from a randomized field experiment. *European Economic Review*, 72, 76-97.
- Ruskovaara, E., & Pihkala, T. (2013). Teacher simplementing entrepreneurship education: *Classroom practices*. *Education + training*, 55(2), 204-216. <https://doi.org/10.1108/00400911311304832>
- Sarı, D., & Katrancı, M. (2021). İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin incelenmesi. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(3), 334-360. <https://dx.doi.org/10.30855/gjes.2021.07.03.006>
- Samydevan, V., Mohd Amin, M. R. B., & Piaralal, S. K. (2021). Determinants of entrepreneurial intention among school students in Malaysia: An empirical study. *Journal of Education for Business*, 96(6), 359-365. <https://doi.org/10.1080/08832323.2020.1837057>
- Seikkula-Leino, J., Satuvuori, T., Ruskovaara, E., & Hannula, H. (2015). How do finnish teacher educator simplement entrepreneurship education?. *Education+Training*, 57(4), 392-404. <https://10.1108/ET-03-2013-0029>
- Selanik Ay, T., & Acar, Ş. (2016). Sınıf öğretmenlerinin girişimcilik becerisi kazandırmaya ilişkin görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(58), 960-976. <https://doi.org/10.17755/esosder.258829>
- Semerci, N., & Yelken, T. Y. (2010). İlköğretim programlarındaki ortak temel becerilere ilişkin öğretmen görüşleri (Elazığ ili örneği). *Firat Üniversitesi Doğu Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 47-54.
- Sirelkhatim, F., & Gangi, Y. (2015). Entrepreneurship education: A systematic literatüre review of curricula contents and teaching methods. *Cogent Business ve Management*, 2: 1052034. <https://doi.org/10.1080/23311975.2015.1052034>

- Sontay, G., & Karamustafaoğlu, O. (2023). Ortaokul öğrencilerinin girişimcilik becerilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(1), 53-72. DOI: <https://dx.doi.org/10.30855/gjes.2023.09.01.003>.
- Tahiroğlu, M., & Meydan, A. (2017). Okul kooperatifçilik çalışmalarının öğrencilerinin girişimcilik becerileri ve girişimci kişilik özellikleri açısından değerlendirilmesi. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi* 52, 572-586. <https://doi.org/10.15659/3.sektor-sosyal-ekonomi.17.12.855>
- Tarhan, M., & Kılıç, F. (2017). Sosyal bilgiler eğitiminde girişimcilik becerisinin kazandırılmasına yönelik kaynaklar bibliyografyası. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(4), 1974-1993. <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2017.17.32772-363986>
- Tarhan, M. (2021). Girişimcilik becerisinin kazandırılması bağlamında girişimcilerin öz yaşam öykülerine yönelik bir değerlendirme. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 74-86. <https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2021.21.60703-815358>
- Taş, H. Y., & Şimşek, İ. (2017). Türkiye ve Dünya'dan sosyal girişimcilik örnekleri ve istihdama katkıları. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 6(16), 480-497.
- Tekindal, M., & Uğuz Arsu, Ş. (2020). Nitel araştırma yöntemi olarak fenomenolojik yaklaşımın kapsamı ve sürecine yönelik bir derleme. *Ufku Ötesi Bilim Dergisi*, 20(1), 153- 182.
- Tican, C. (2019). Pre-service primary school and pre-school teachers' perception of individual entrepreneurship and opinions about their creative thinking tendency. *International Journal of Educational Methodology*, 5(4), 591-606. <https://doi.org/10.12973/ijem.5.4.591>
- Uğur, B. (2015). *Girişimcilik eğitiminin ilköğretim programlarına konulmasına yönelik model önerisi*. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Van Manen, M. (2007). Phenomenology of practice. *Phenomenology ve Practice*. 1(1), 11-30. <https://doi.org/10.29173/pandpr19803>.
- Yıldırım A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yılar, M. B., & Çam, İ. D. (2023). Güncel sosyal bilgiler ders kitaplarında girişimcilik. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 13(1), 53-68. <https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.1065291>
- Yurtseven, E. & Ergün, M. (2018). İlkokul öğrencilerinin girişimcilik becerilerinin geliştirilmesine yönelik öğretmen görüşleri. *International Journal of Social Science Research*, 7 (1), 118-140.
- Yurtseven, R (2020). *İlkokulda girişimcilik öğretim programının tasarlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yüceol, N. (2018). *Girişimcilik eğitimi alan kişilerin girişimci kişilik özellikleri ve girişimcilik eğilimi arasındaki ilişki üzerine bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Extended Abstract

Introduction

Various studies on entrepreneurship show that entrepreneurial individuals have some common characteristics (Meyer, Kamens & Benavot, 2017). These characteristics are research, flexibility, creativity, determination, self-confidence, leadership, passion, curiosity, dreaming, setting goals, not postponing, having strong intuition, being courageous, being open to new ideas, approaching events or people positively, and time management. The development of entrepreneurship skills within the learning areas of "science, technology and society" and "production, distribution and consumption" of the social studies curriculum aims to enable students to understand that resources are limited in the national economy, to believe in the necessity and importance of protecting existing resources, to reveal differences and similarities by comparing their own economic life with others, to examine the economic conditions of the place where they live and to make efforts to improve these conditions (Ministry of National Education [MoNE], 2018). It is thought that examining the effect of childhood experiences on the entrepreneurship of well-known entrepreneurs will make important contributions to the development of curricula related to the subject and studies on entrepreneurship education (Armut & Kılınc, 2018). Therefore, it is thought that conducting research on the entrepreneurial skills of entrepreneurial individuals and determining the reflections of childhood experiences on entrepreneurial experiences in the following period may provide important clues in terms of gaining entrepreneurial skills. In this context, in this study, the effect of childhood experiences on the entrepreneurship of well-known entrepreneurs was examined and answers to the following questions were sought.

1. How are the experiences of well-known entrepreneurs regarding entrepreneurship during their childhood?
2. What are the factors affecting the entrepreneurship of well-known entrepreneurs in their childhood?
3. What are the experiences of well-known entrepreneurs after they decide to become entrepreneurs?
4. What are the suggestions of well-known entrepreneurs for individuals to gain entrepreneurial spirit at an early age?

Methodology

Phenomenology (phenomenology) design, one of the qualitative research designs, was used in the research. The study group of the research consists of 19 entrepreneurs between the ages of 26-76 who show entrepreneurial activities in various fields in Samsun province. The entrepreneurs included in the research were determined on a voluntary basis from among the people who own medium and large-scale enterprises, who have gained fame for their work, who have reached the current situation as a result of their own efforts (not as an inheritance), and who have maintained entrepreneurship for at least 10 years. Content analysis, one of the qualitative data analysis methods, was used to analyse the research data. The data obtained were coded by another researcher who is competent in the field other than the researcher, and the similarity rate between the codings was determined to be approximately 84%. This rate of over 70% is considered very sufficient in terms of reliability (Miles & Huberman, 1994; Yıldırım & Şimşek, 2016). In addition, after the data were transcribed, they were sent to the participants for confirmation. In addition, the credibility of the research was tried to be increased by making direct quotations from the views of the participants. Entrepreneurs were coded as G1, G2...in the research.

Findings

The findings were organised in line with the research questions. Based on the codes extracted from the statements of the participants, the experiences of well-known entrepreneurs regarding entrepreneurship in their childhood were collected in seven categories: commercial activities, dreams for entrepreneurship, struggle to earn money, modelling, struggle with difficulties, playing games for entrepreneurship, and not engaging in entrepreneurial activities. Based on the codes extracted from the participants' statements, the factors that were effective in the entrepreneurship of the entrepreneurs in their childhood were collected in four categories: poverty, ambition to earn, self-confidence, self-restraint, interaction with exemplary people and modelling. The effect of the attitudes and behaviours of the family in childhood on entrepreneurship was collected in four categories: encouragement, modelling, forcing to stay on their feet, and giving responsibility, based on the codes extracted from the participants' statements. Suggestions on what needs to be done in order to give individuals an entrepreneurial spirit at an early age were analysed in nine categories: control and responsibility, directing to saving, motivation, gaining experience, supporting, self-determination and self-confidence, based on the codes extracted from the participants' statements.

Discussion, Conclusion and Recommendations

Well-known entrepreneurs engaged in various age-appropriate commercial activities during their childhood, dreamed of having good opportunities in the future and struggled to realise and earn these dreams. On the other hand, they modelled some elders in order to achieve their goals, they fought against the difficulties they faced without giving up, and they played games for entrepreneurship. Entrepreneurs emphasised the factors that led them to become entrepreneurs during their childhood as poverty, ambition to win, self-confidence, austerity and interaction with role models. These individuals expressed the impact of their families on their entrepreneurship as encouraging them to save, encouraging them, modelling them, forcing them to stand on their own feet and giving them responsibility. On the other hand, based on their experiences, the entrepreneurs suggested that the new entrepreneurs should be controlled surreptitiously, be given responsibility, be encouraged to save, be motivated, create conditions and environments where they can gain experience, be supported, be given the opportunity to make their own decisions and gain self-confidence. In addition, the following suggestions were made by the researcher in line with the literature and the findings of the current research. In order to raise entrepreneurial individuals, both parents and teachers should work in coordination to provide entrepreneurship skills to children starting from primary school years, and these activities should be supported by the Ministry of National Education. Starting from primary school years, children should be provided with people who will be role models, families should not meet every request of children, they should be provided to work in age-appropriate jobs during their holidays, to earn money, to be given the awareness of saving, to make decisions on various issues, to participate in decisions both in the family and at school. A course called entrepreneurship should be included in the primary school programme and children should be made aware of entrepreneurship from this age.